

grund, samt med tanke på risken för kroniska vulvabesvär vid lokalbehandling med antimykotika [10], är det allvarligt att 90 procent av försäljningen sker utan recept. Vem tar ansvaret för att patienterna får adekvat information?

Samtliga beredningar med antibiotika för systemisk eller lokal behandling av bakteriella infektioner är receptbelagda. Det ter sig därför både otidsenligt och ologiskt att antimykotika får säljas fritt över disk. Det är hög tid att ompröva besluten om receptfrihet av antimykotika för lokalt bruk. Ansvaret för detta vilar på Läkemedelsverket.

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.

Referenser

1. Österlund A, Magnusson O. Ökande förbrukning av antimykotika. Viktigt övervaka resistensutvecklingen. *Läkartidningen* 1997;94:3715-7.
2. Österlund A, Strand A. Resistens hos *Candida* redan ett bekymmer. *Läkartidningen* 1998;95:4476-7.
3. Pelletier R, Loranger L, Marcotte H, De Carolis E. Voriconazole and fluconazole susceptibility of *Candida* isolates. *Mycology* 2002;51:479-83.
4. Kontoyiannis DP, Lewis RE. Antifungal drug resistance of pathogenic fungi. *Lancet* 2002;359:1135-44.
5. Sanglard D, Odds FC. Resistance of *Candida* species to antifungal agents: molecular mechanisms and clinical consequences. *Lancet Infect Dis* 2002;2:73-85.
6. Bronswaer S, Cars O, Buchholz U, Mölstad S, Goettch W, Veldhuijzen I, et al. A European study on the relationship between antimicrobial use and antimicrobial resistance. *Emerg Infect Dis* 2002;8:278-82.
7. Petrini B, Chryssanthou E. Antimykotika kan rubba balansen mellan resistent och känsliga *Candida*-arter. *Läkartidningen* 2002;99:2293-4.
8. Ferris DG, Dekle C, Litaker MS. Women's use of over-the counter antifungal medications for gynecologic symptoms. *J Fam Pract* 1996;42:595-600.
9. Cross EW, Park S, Perlin DS. Cross-resistance of clinical isolates of *Candida albicans* and *Candida glabrata* to over-the-counter azoles used in the treatment of vaginitis. *Microb Drug Resist* 2000;6:155-61.
10. Rylander E, Strand A. Gynekologer varnar för receptfria antimykotika. Okontrollerad användning kan förvärra vulvovaginala besvär. *Läkartidningen* 1998;95:134-5.

Surrogatmoderskap eller livmodertransplantation – en kritisk jämförelse

Att tillåta surrogatmoderskap är mycket enklare, mycket säkrare och oändligt mycket billigare än det nyligen lanserade förslaget om livmodertransplantation för att hjälpa kvinnor utan livmoder att få barn, framhåller Lars Hamberger.

LARS HAMBERGER
professor i obstetrik och gynekologi,
Sahlgrenska Universitetssjukhuset,
Göteborg
lars.hamberger@obgyn.gu.se

II Under den senaste tiden har vi kunnat läsa i dagstidningar och se i TV att en ny revolutionerande metod för att hjälpa barnlösa kvinnor som saknar livmoder är under utveckling i Göteborg. Docent Mats Brännström och medarbetare som har beskrivit metoden har också gjort en beräkning av behovet för behandling, som skulle uppgå till flera tusen kvinnor bara i Sverige! Metoden går ut på att en livmoder transplanteras till kvinnan, som sedan får försöka bli gravid med hjälp av in vitro-fertilisering. Metoden har hittills lyckats nästan fullt ut på möss.

Är forskningen användbar?

Det finns frågetecken rörande denna forsknings användbarhet. Först och främst är varken tanken eller experimenten nya; de diskuterades redan för ett femtiotal år sedan av gynekologer och infertilitetsforskare. Skälet till att dessa diskussioner ebbade ut i början av 1980-talet var att in vitro-fertiliseringsmetoden gjorde det möjligt att utnyttja surrogatmodrar om den infertila kvinnan saknade livmoder.

Efter en del initiala etiska och legala problem, framför allt i USA, med surrogatmoderskap där man ibland utnyttjade surrogatmammans ägg som befruktades med spermier från mannen i det infertila paret (s k partiell surrogacy), övergick man i hela världen till att enbart rekommendera s k full surrogacy, där såväl ägg som spermier tas från det infertila paret och surrogatmaman endast bidrar med sin livmoder under graviditetens nio månader.

Paret får egen genetisk avkomma

Barnet blir således det infertila paret egen genetiska avkomma. Flera tusen

sådana graviditeter med friska barn som resultat har redan fötts i skilda delar av världen, bland annat i Finland. Noggranna psykosociala uppföljningar visar entydigt att surrogatmoderskap i allmänhet fungerar bra, särskilt om surrogatmaman är den infertila kvinnans mamma eller syster. Ett sådant lyckat fall med en 54-årig mamma som surrogatmoder rapporterades nyligen från England i den svenska dagspressen.

Surrogatmoderskap inte tillåtet i Sverige

I Brännströms scenario skulle livmodern istället tas ut, helst från patientens mamma eller syster, transplanteras till patienten som måste behandlas med immunosuppression. Om ingreppet lyckas tekniskt kan IVF-behandling påbörjas.

Under hela graviditeten måste immunosuppression ges, risken för uterusruptur är sannolikt inte obetydlig, förlösningen måste ske med kejsarsnitt och livmodern måste därefter avlägsnas operativt. Proceduren är således mycket komplicerad och förenad med avsevärda risker för såväl moder som barn. Vid en jämförelse ter sig alltså surrogatmoderskap som mycket enklare, mycket säkrare och, inte minst, oändligt mycket billigare än denna »nygamla« transplanteringsmetod.

Legala och etiska skäl talar emot

I debatten har forskargruppen i Göteborg poängterat att metoden framför allt kommer att välkomnas av muslimer som av religiösa skäl inte kan tänka sig surrogatmoderskap. Att metoden att transplantera en uterus för att genomgå graviditet av legala och etiska skäl någonsin skulle ha förutsättningar att bli rekommenderad och tillåten i Sverige ställer jag mig av ovan framförda skäl ytterst tveksam till. •

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.